

DETERMINĂRI CONCEPTUALE PRELIMINARE ÎN ANALIZA ȘTIINȚIFICĂ A FENOMENULUI PUTERII

JECEV Ion, doctor,
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: *The history over many centuries of the development of civilization shows us quite clearly that any human community, regardless of level of progression, needs power - the mandatory condition for the functioning of its social system. As a social being, man is made perfect in society and is a producer of social relationships. Assuming society organization, and the organization imply power through it ensuring minimal tolerance between members of the community.*

The conception of power in everyday life and in the scientific literature, is used in various ways. Philosophers talk about the power of the objective laws of society, the sociologists - about the power of social, the economists - about economic strength, the lawyers - about state power, the political scientists - political power, the psychologists - about the power of man over himself, the theologians - God's power, the naturalists - the power of nature, the parents - about the familiar power, etc. So the power as a fundamental problem of science is awarded to the category of "eternal" and always will attract the attention of scientists from different fields of research, of different guidelines.

Istoria multiseclară a evoluției civilizației ne arată destul de clar că orice comunitate umană, indiferent de nivelul de dezvoltare, are nevoie de putere – condiție necesară pentru funcționarea sistemului său social. Fiind o ființă socială, omul se desăvârșește în societate și este producător de relații sociale. Societatea presupunând organizare, iar organizarea presupune putere, prin ea asigurându-se minima toleranță între membrii colectivității.¹

Conceptul puterii, în viața de toate zilele și în literatura științifică, este utilizat în cele mai diverse sensuri. Filosofii vorbesc despre puterea asupra legilor obiective ale societății, sociologii – despre puterea socială, economiștii – despre puterea economică, juriștii – despre puterea statală, politologii – despre puterea politică, psihologii – despre puterea omului asupra sa, teologii – despre puterea lui Dumnezeu, naturaliștii – despre puterea asupra naturii, părinții – despre puterea familiară ș.a.m.d.² Deci, puterea ca o problemă fundamentală a științei se atribuie la categoria celor „veșnice” și întotdeauna va atrage atenția savanților din domenii diferite de cercetare, de diverse orientări.

Cuvântul putere este determinat, în genere, în limbajul modern, de un adjectiv de tipul „civil”, „politic”, „statal”, „economic”, „militar”, „religios”, etc., de aici și diversitatea tipologică a puterii prin

---

¹ Negru B. ș.a. „Constituția Republicii Moldova: comentariu. Chișinău: ARC, 2012. p.23.

² Краснов Б. Власть как явление общественной жизни. В: Социально-политические науки, N 11, 1991. p.27.

forme și conținuturile sale: puterea civilă, puterea politică, puterea de stat, puterea economică, puterea militară, puterea religioasă, etc.

Dificultățile în determinarea conceptului puterii și multitudinea opiniilor cu privire la conținutul acesteia sunt configurate de următoarele momente. În primul rând, semantica cuvântului „putere” este foarte variată. Termenul „putere” se folosește în același timp pentru exprimarea fenomenelor de natură diferită. Iar aceasta, la rândul său, admite diferite interpretări.¹ Puterea poate fi distinsă în categoriile economice ale schimbului și repartizării pe baza modelelor psihologice ale personalității și comunicației, modelelor sociologice de organizare a muncii și conducerii, modelelor politologice de lider ș.a.m.d.

În al doilea rând, sarcina cercetării se confruntă cu așa numita „problema ontologică”, căci puterea după natura sa este invizibilă și realitatea nu ne poate spune direct care concept al puterii este corect.²

În al treilea rând, există surse epistemologice ale divergențelor de opinii referitoare la conținutul conceptului. Conceptele puterii au diferite baze metodologice și sunt strâns legate de meta-problemele filosofice și metodele de cunoaștere a fenomenelor sociale. În sfârșit, analiza puterii și a conceptului acesteia se află sub influența personalității cercetătorului și a preferințelor sale teoretice, a stilului, gândirii, experienței și studiilor sale.

Astfel, se poate constata că la etapa contemporană problema puterii a devenit una din întrebările cele mai discutabile și contradictorii în lexiconul sociologic.³

Dificultățile conceptualizării puterii și lipsa numitorului comun în înțelegerea ei au dat naștere la îndoieli referitoare la necesitatea acestui concept, însemnătatea științifică și utilitatea lui pentru realizarea cercetărilor practicii sociale. Unii cercetători își pun întrebarea: „Oare poate fi formulat un concept științific al puterii?”, alții îl consideră discutabil în esență, iar al treilea grup de autori consideră conceptul puterii atât de nedeterminat, încât trebuie renunțat la el, sau cel puțin evitat.⁴ În această ordine de idei autorul March a numit „puterea” „concept dezamăgitor”.⁵

Îndoielile referitoare la necesitatea analizei conceptuale a puterii s-au intensificat și mai mult după apariția ideii „contradictorialității esențiale a conceptelor politice” împărtășită și în prezent de mulți cercetători. Conceptul puterii, după părerea lui Lukes, este „esențialmente contradictoriu” și el trezește inevitabil discuții continue referitoare la conținutul și utilitatea sa.⁶ Autorul neagă posibilitatea formulării unui concept general recunoscut al puterii. Mai mult ca atât, el este convins, că însăși puterea de creare a acestuia este o greșală, deoarece pe cercetători îi interesează diferite aspecte ale puterii și conceptul general nu poate fi aplicat în toate situațiile.⁷ În legătură cu aceasta inevitabil apare întrebarea: care-i sensul de a tinde la o determinare strictă a puterii, dacă aceasta în principiu este imposibil?

Conceptul „contradictorialității esențiale” reflectă formarea raționalității neclasice în știința socială și umanitară. Acesta este un simptom serios al schimbării radicale a practicii social-politice și, respectiv, strategiei ei de conceptualizare. Însă abordarea clasică în opinia noastră nici pe departe nu și-a epuizat posibilitățile sale. Există o bază rațională pentru compararea și aprecierea diferitor interpretări ale puterii, de aceea analiza conceptuală a puterii rămâne un moment necesar pentru cercetarea sa.

Conceptul puterii este necesar, în primul rând, pentru descrierea și lămurirea relațiilor sociale, în care unii indivizi sau grupuri obțin supunerea altor indivizi sau grupuri.⁸ Caracteristic pentru etapa contemporană este faptul că organizarea și conducerea societății are loc prin constituirea unui sistem democratic de guvernare.⁹

În al doilea rând, indicând asupra subiectului social, responsabil de un anumit rezultat în relații cu alți subiecți sociali, „puterea” joacă un rol fundamental în aprecierea morală a acțiunilor omenești

---

¹ Анипкин М. Социальная и системная интеграция власти: конструирование показателей для социологического анализа. В: Власть. N 11, 2008. p.78.

² Barnes B.P. Power. Theories and Concepts of Politics. An Introduction. ed. By Richard Bellamy. Manchester: University Press, 1993. p.18.

³ Scott J. General Commentariz. Power: Critical Concepts, vol.I. London: Routledge, 1994. p.25.

⁴ Ледяев В. Власть: концептуальный анализ. Москва: РОССПЭН, 2001. p.10

⁵ March J-G. The Power of Power. ed., Varieties of Political Theory. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1966.p.70.

⁶ Lukes S. Power. A Radical View. New York: Macmillan, 1974. p.9; p.26.

⁷ Lukes S. Power. A Radical View. New York: Macmillan, 1974. p.4-5.

⁸ Ледяев В. Власть: концептуальный анализ. Москва: РОССПЭН, 2001. p.13.

⁹ Hlipca P. Președintele Republicii Moldova – mediator între organele puterii de stat. În: Revista națională de drept, Nr.6 ,2008. p.66.

și a evenimentelor. Astfel, puterea nu este o simplă posibilitate a omului în raport cu lumea exterioară lui, ea nu este o simplă relație între om și om, între om și un obiect sau fenomen, ce ar exprima putința omului de a întreprinde ceva în ambianța sa.¹

În al treilea rând, conceptul puterii joacă un rol important în analiza schimbărilor sociale, a surselor de transformare și dezvoltare a societății.

Astfel, conceptul puterii este unul din principalele instrumente ale explicării realității sociale ca rezultat al cercetării. La termenul „putere” nu se poate pur și simplu renunța, ca și cum s-ar renunța la ceva de prisos, chiar dacă sensul lui nu ne convine. În acest caz, după cum menționează autorii Lane și Stenlund, problemele referitoare la putere, pur și simplu „se vor transpune asupra altor concepte, apropiate de putere”.² Puterea, menționează Baldwin, - „nu este un termen obișnuit, ci este un termen, care, vrem noi sau nu, ocupă un loc unic în analiza politică. Chiar și acei cercetători, care doreau să se izbăvească de termenul „putere”, recunosc, că el este foarte adânc înrădăcinat în vocabularul politicii, pentru că aceasta într-adevăr să se întâmple.³ Cu alte cuvinte, oamenii pentru totdeauna sunt „sortiți” să aibă relații cu „puterea” și nu pot evita utilizarea acestui concept în cercetarea relațiilor sociale.⁴

Ca și alte concepte, „puterea” are un conținut descriptiv. De aceea absența unui concept recunoscut de toți nu înseamnă, că discuția referitoare la conținutul conceptului este ne-obiectivizată.⁵ Necesitatea cercetării conceptuale a puterii în general și a puterii de stat în particular este determinată de mai mulți factori. În acest sens constatăm că conceptele existente nu sunt lipsite de neajunsuri: incorectitudinea definițiilor, inconsecvența în redare, contradicții în logica formulării conceptului, etc.

În continuare se poate menționa că deși există literatură bogată referitoare la tema respectivă, totuși sunt puține lucrări, în special destinate analizei conceptuale ale puterii sub toate aspectele, predomină însă analiza doar a unor aspecte ale puterii.⁶

De asemenea, în măsura acumulării experienței sociale apare necesitatea modificării și concretizării chiar a celor mai reușite încercări de conceptualizare a puterii.⁷

Din aceste considerente conceptul puterii trebuie să determine criteriul (sau criteriile) esențial de influență, care deosebește puterea de o simplă legătură causală. Criteriile importanței, la rândul său, sunt neevidente și în același timp generează multe întrebări discutabile. Ce este puterea: potențial, realizarea sa, sau ambele? Atribut, relație sau acțiune? Puterea de a face ceva sau puterea asupra cuiva? Puterea asupra sau puterea pentru? Care este obiectul nemijlocit al influenței puterii: interesele, preferințele, comportamentul, conștiința, alegerea activității sau opțiunea în favoarea unor combinații ale acestora? Poate oare puterea să se realizeze neintenționat? Înseamnă oare puterea - conflict, opoziție, opunere, asimilare?

Cine este subiectul puterii: indivizii, grupurile, organizațiile sau structurile și sistemele sociale? În ce constă specificul anumitor tipuri ale puterii? Aceste probleme determină câmpul problematic al analizei conceptuale a puterii. Toate aspectele pe care le ridică definirea acestui termen reies din distanța între două planuri din care poate fi privită puterea: planul istoric și planul conceptual.⁸

Ținând cont de cele formulate mai sus, concluzionăm ca toate abordările puterii în general, trebuie tratate nu în mod separat, ci de pe pozițiile unor note comune. Reținând acest moment important, vom afirma în lumina datelor și aspectelor, a opiniilor și pozițiilor prezentate până aici, că marea diversitate a definițiilor cu privire la putere, poate fi redusă în fond la o formulă interpretativă, care arată că *puterea este fenomen universal, immanent socialului, ce conferă autoritate unui ordin și se manifestă într-o formă a interacțiunilor sociale dintre mai mulți indivizi sau structuri sociale, organizaționale sau instituționale, interne și internaționale, bazată pe raporturi intra- și inter-sistemice, și care presupune de cele mai deseori capacitatea și posibilitatea de impunere a voinței și deciziilor unor subiecți față de alți subiecți, datorită voinței, forței, dreptului și autorității de care se*

---

¹ Hlipca A., Membrii Guvernului: între răspundere și responsabilitate. În: Revista națională de drept. Nr.8, 2008. p.72.

² Ледяев В. Власть: концептуальный анализ. Москва: РОССПЭН, 2001. p.13

³ Baldwin D.A. Paradoxes of Power. New York: Blackwell, 1989. p.81.

⁴ Morriss P. Power: A Philosophical Analysis. Manchester: Manchester University Press, 1987. p.201.

⁵ Falkemark G. Power, Theory and Value. Lund: Gleerup, 1982. p.71.

⁶ Barnes B. The Nature of Power. Cambridge: Polity Press, 1988. p.8.

⁷ Ледяев В. Власть: концептуальный анализ. Москва: РОССПЭН, 2001. p.16.

⁸ Bădescu M. Drept constituțional și instituții politice. București: Lumin Lex, 2001. p.299.

bucură cei dotați cu asemenea atribute moștenite sau dobândite și asigurate prin diferite forme organizatorice.